

Asia: VN/20209/2021

Selvitys järjestöjen varainhankinnan avustamisesta ja tukemisesta valtionavustustoiminnassa

Lausunnonantajan taustatiedot

Valitse sopivin vaihtoehto

Järjestö

Selvitys ja sen teemat

1. Mitä mieltä olet järjestöjen varainhankinnan tilasta ja tulevaisuudesta? Asiaa tarkastellaan selvityksen toisessa luvussa.

Varainhankinta edellyttää ammattimaista ja suunnitelmallista toimintaa ja merkittäviä investointeja. Pienillä järjestöillä on vaikeuksia toteuttaa tuloksellista varainhankintaa merkittävien aloituskustannusten vuoksi. Varainhankinnan tukemisen toteuttaminen tasapuolisesti herättää pohdintaa, kun järjestöillä on erilaisia valmiuksia varainhankinnan kehittämiseen ja kuinka varmistaa, että rahoituksella saadaan aikaan tuloksia eikä ainoastaan kasvateta alalla toimivien palveluntuottajien kysyntää. Varainhankinnassa on varmistettava mahdollisuus toimia pitkäjänteisesti, jos haluaa saada aikaan tuloksia.

2. Mitä havaintoja sinulla on järjestöille myönnettäviin valtionavustuksiin liittyvistä käytännöistä ja niitä koskevasta sääntelystä? Asiaa tarkastellaan selvityksen neljännessä luvussa.

Valtionavustuksia ja omaa varainhankintaa voisi jatkossa joustavammin kohdentaa samoihin toimintoihin. Se edistää kehittämistyön vaikuttavuutta ja kannustaa laajentamaan sellaista toimintaa, jolle on tarvetta. Joustavampi käytäntö edistäisi myös sitä, että valtionavun päättyessä järjestö pystyisi jatkamaan tai laajentamaan hanketta.

Valtioapuviranomaisen tulkinnoissa on koettu mm. seuraavanlaisia epäkohtia:

- Avustusviranomaisen pyrkimys määritellä järjestön itse hankkimien varojen käyttöä ja kohdentamista tietyille avustuskohteelle. Valtionavustusviranomaisen ohjaus on eräissä tapauksissa ulottunut myös kunta-avustusten käytön määrittelyyn.

- Lahjoitusvarojen kerryttäminen useamman vuoden ajalta esimerkiksi avustushankkeen laajentamiseksi tai siihen liittyvien laajemman kokeilun toteuttamiseksi rahoittamiseen ei ole mahdollista, vaan avustusviranomaisen katsoo, että avustuskohteelle saadut lahjoitukset tulisi käyttää heti.

- Järjestön varainhankinnalla avustuskohteelle hankkimia tuloja ei hyväksytä omarahoitusosuudeksi, vaan ne katsotaan kohteen muuksi tuotoksi, joka on käytettävä ensin. Tällöin järjestö joutuu hankkimaan omarahoitusosuutta vielä lahjoitussummallekin.

- varainhankinnasta syntyviä kustannuksia ei saa vähentää kohdennetuista lahjoituksista

3. Mitä asioita järjestöjen varainhankinnan avustamisessa ja tukemisessa sekä valtionavustusten myöntämisessä on otettava huomioon? Asiaa tarkastellaan selvityksen viidennessä luvussa.

Varainhankintaan tulee suhtautua kannustavasti, tulkintojen tulee kohdella eri avustuksensaajia valtionapuaviranomaisten kesken yhdenmukaisesti ja ennustettavasti.

Jos valtionavustuksia varainhankinnan investointeihin harkitaan, tulee ottaa huomioon, että alkukustannukset ovat yleensä huomattavia, pienissä järjestöissä lisäresursoitavia ja työtä on tehtävä pitkäjänteisesti.

4. Minkälaisia vaikutuksia arvioit käsiteltävillä keinoilla olevan? Asiaa tarkastellaan selvityksen kuudennessa luvussa.

Investointiavustuksia ja mahdollisia tappiotakuita parempana ja helpommin toteutettavana ratkaisuna pidämme raportin esitystä, että avustuskohteelle tehdyn varainhankinnan kustannukset voisi vähentää kohdennetuista lahjoituksista kohtuulliseen määrään asti. Se kannustaisi hankkimaan varoja avustuskohteille ja olisi myös pienille järjestöille saavutettavissa oleva keino.

Vala ry:n lausunnossa huomautetaan, että varallisuus arviointiperusteena ei saa merkitä sitä, että varallisuus katsotaan lähtökohtaisesti negatiivisena asiana valtionavustusta myönnettäessä. Varallisuutta voi olla mm. toiminnan edellytyksiä mahdollistavat kiinteistöt.

Järjestöjen vapaaehtoistoiminta on myös pääomaa, joka tulisi ottaa huomioon avustuskriteereissä. On keskusteltu vaihtoehdosta, jonka mukaan vapaaehtoistoiminnan raportoitu määrä voitaisiin katsoa esimerkiksi avustuskohteen omarahoitusosuutena. Raportissa todetaan, ettei maksutta käyttöön saatuja resursseja voi pitää omarahoitusosuutena. Vaikka vapaaehtoistoiminnassa ei

makseta palkkaa, se ei ole järjestölle maksutta käytössä oleva resurssi, koska vapaaehtoisten koordinointi, koulutus ja tuki edellyttävät järjestöltä taloudellisia voimavaroja. Vapaaehtoistoiminnan merkitys monissa järjestöissä on merkittävä. Tämä tulisi jollakin tavalla huomioida valtionavustuskriteereissä ja harkita myös vaihtoehto, että se voitaisiin katsoa omarahoitusosuudeksi. Vapaaehtoistoiminnan kansantaloudellisen merkityksestä tehdyn tutkimuksen mukaan vapaaehtoistyöhön käytetty euro tulee kuusinkertaisena takaisin. (J. Laasanen, 2011, Helsingin yliopisto Ruralia-instituutti, <http://hdl.handle.net/10138/225281>)

5. Miten järjestöjen autonomiaa pitäisi turvata ja kuinka järjestöjen toimintaedellytyksiä tulisi varmistaa valtionavustustoiminnassa? Asiaa tarkastellaan selvityksen liitteessä.

Valtionavustusta saava järjestö on tilivelvollinen ja sen tulee raportoida saamansa avustuksen käytöstä. Tämä on täysin hyväksyttävä periaate ja varmistaa avustustoiminnan läpinäkyvyyden. Raportoinnin tulee kuitenkin olla oikeasuhtaista ja tarkoituksenmukaista. Järjestöt ovat tällä hetkellä erilaisessa asemassa raportointivelvollisuuden suhteen riippuen hallinnonalasta. Kriteerejä eri hallinnaloilla tapahtuvan avustushallinnon kesken on syytä yhtenäistää.

Järjestön tulee voida suunnitella itse hankkimiensa varojen käyttöä ja kohdentamista ja varainhankinnasta syntyneitä kuluja pitäisi saada vähentää kohdennetuista lahjoituksista. Lahjoitusvarojen kerryttäminen useamman vuoden ajalta esimerkiksi avustustoiminnan laajentamiseksi tai siihen liittyvien laajemman kokeilun toteuttamiseksi tulee olla mahdollista. Järjestön varainhankinnalla avustuskohteelle hankkima tulo on tärkeä jatkossa hyväksyä avustuskohteissa omarahoitusosuudeksi.

Valtionavustustoiminnan kehittäminen

Anna yleistä palautetta selvityksestä tai kommentoi järjestöjä koskevan valtionavustustoiminnan kehittämistä ja yhdenmukaistamista.

Kiitämme materiaalista ja sekä mahdollisuudesta tehdä ehdotuksia järjestöjen varainhankinnan tukemiseksi.

Nikula Sari
Parasta Lapsille ry